

ROZLIČNOSTI A ROZHOVORY**DEVÄŤDESIATINY DOCENTA LADISLAVA BARTKA***Peter Karpinský*

Deväťdesiat rokov nepochybne predstavuje významný vek v živote človeka, z toho dôvodu sme si toto krásne jubileum, ktorého sa v tomto roku dožíva docent Ladislav Bartko, chceli pripomenúť trochu netradične. Nielen medailónom o významnej osobnosti slovenskej jazykovedy, ale aj rozhovorom, ktorý by odhalil život a vedecké pôsobenie jubilanta. Žiaľ, zo zdravotných dôvodov oslávenca sa náš zámer nepodarilo uskutočniť. Preto sme zvolili „hybridnú“ formu textu, v ktorej prepájame informačné časti s odpoveďami Ladislava Bartka, ktoré odzneli v rozhovore s Andreou Fecikovou (28. septembra 2014 – teda pri oslavách jubilentovej osemdesiatky) v Rádiu Regina Východ.^[1]

Doc. PhDr. Ladislav Bartko, CSc., vysokoškolský pedagóg, jazykovedec, ale aj literárny historik, sa narodil 1. júla 1934 v obci Trstené pri Hornáde. Základné vzdelanie získal v škole v Nádošti, čo bol do roku 1948 pôvodný názov jeho rodnej obce. Svoje detstvo a počiatkové školské roky v spomínanom rozhovore opísal týmito slovami:

„Narodil som sa v slovenskej rodine v slovenskej obci v období prvej Československej republiky, ale po viedenskej arbitrácii sme sa celá dedina ocitli v inom štáte. Zo školy museli odísť všetci slovenskí alebo po slovensky hovoriaci učitelia a prišli úplne noví. Väčšina z nich nevedela ani slovo po slovensky a my, deti sme museli chodiť do maďarskej školy. Prvý deň v škole som samozrejme nevedel ani jedno jediné maďarské slovo, no po čase som sa maďarčine začal priučiť. Dnes hovorím, že všetko zlé je na niečo dobré, a to, čo z maďarčiny viem, mi je užitočné. Vďaka tomu napríklad ľahšie a lepšie dokážem pochopiť motiváciu vzniku niektorých chotárných názvov mojej rodnej abovskej oblasti.

Po vojne, keď bola naša obec 18. decembra 1944 oslobodená, sme sa neoficiálne vrátili do zväzku Československej republiky a škola bola poslovenčená. Od marca sa začalo vyučovať a na našom školskom ihrisku sa ozývali slovenské piesne, ktoré s vyššími ročníkmi nacvičili nové učiteľky – Slovenky. Všetci obyvatelia sa tešili z ‚návratu‘ do Československa a z toho, že sa v školách bude vyučovať po slovensky. Prezradím vám a nehanbím sa za to, ale dovtedy som slovenskú knihu prakticky nepoznal. Nevieť, čo je to čítať si rozprávku po slovensky. Počas môjho detstva sa v našej domácnosti, vzhľadom na okolnosti, po slovensky čítalo jedine Sväté písmo, modlitebné knižky a Pútnik svätovojtešský. Napriek tomu všetkému tu niekde ležia korene môjho vzťahu k slovenčine.“

V roku 1948 začal Ladislav Bartko štúdium na strednej škole v Ždani a v roku 1953 zmaturoval na Zdravotníckej škole v Košiciach. Po ukončení stredoškolského štúdia pracoval rok ako zubný laborant v Okresnom ústave národného zdravia v Gelnici. V roku 1954 však začal študovať slovenský jazyk na Filologickej fakulte Vysokej školy pedagogickej v Prešove. Počas rozhovoru spomenul aj túto veľkú zmenu, ktorá sa viaže na študentské časy:

„Na strednej škole sme z praktickej gramatiky nevedeli nič a prezradím, že o syntaxi som po prvý raz odborné poznatky počúval až na vysokej škole. Na zdravotníckej škole nám skrátili štúdium zo štyroch rokov na tri, a tak naša slovenčina bola už iba literárna výchova, ale neuveríte mi, napriek tomu som v slohových prácach nerobil žiadne chyby. Jednoducho som ‚očami‘ ovládal slovenský pravopis, ktorý som sa potom počas prípravy na vysokoškolské štúdium doučil. V tom čase vyšli nové Pravidlá slovenského pravopisu, ktoré boli vytlačené v roku 1952 a platili od 1. januára 1953. Tie som si doma študoval. Okrem toho, keď sa skončilo vyučovanie, šiel som na obed a odtiaľ do krajskej knižnice. Tu som čítaval dennú tlač, no

čítal som aj *Slovenské pohľady*, *Kultúrny život a tak ďalej*. Ešte som ani netušil, že budem študovať slovenčinu, ale literatúra ma jednoducho zaujímala. V škole som sa neskôr dozvedel, že začala vychádzať Hviezdoslavova knižnica a ja som si ju začal objednávať. Dá sa povedať, že vtedy to bola moja príprava na vysokoškolské štúdium. V jednotlivých zväzkoch sa totiž v úvode nachádzali texty popredných literárnych kritikov či historikov – boli to odborné analýzy a charakteristiky daných literárnych diel. Vypracoval som si taký svoj štýl čítania kníh z edície Hviezdoslavova knižnica. Najprv som si prečítal štúdiu, potom samotné dielo a napokon slovníček, ktorý sa nachádzal vzadu. Keď som to mal všetko načítané aj s poznámkami i so slovníkom, vrátil som sa naspäť, aby som si opäť prečítal vedeckú štúdiu, s ktorou som už občas dokázal aj trochu polemizovať.“

Na Filologickej fakulte Vysokej školy pedagogickej v Prešove Ladislava Bartka učili významní odborníci svojej doby, napr. František Miko, Ervín Lazar, Pavol Petrus, Jozef Vavro, Anton Bolek či Štefan Koperdan. Najvýraznejšie však v rozhovore spomína na profesora Štefana Tóbika:

„Vtedy ešte docent Štefan Tóbik, rodák z Gemera, o ktorom sme sa dozvedeli, že preskúmal gemerské nárečia, spočiatku pôsobil v Košiciach na obchodnej akadémii. Práve odtiaľ chodieval robiť svoje dialektologické výskumy. Neskôr prešiel do Prešova a v podstate založil prešovskú fakultu.

Jeho pracovitosť bola neuveriteľná. Celý deň prednášal na fakulte a večer, keď ste išli popri škole, videli ste svietiť jedno jediné okno, to bola jeho pracovňa. Dokonca aj o desiatej večer, keď sme sa vracali z divadla. Sedel vo svojej pracovni a pracoval na dialektologických výskumoch, respektíve na prácach zo spisovnej slovenčiny. Profesor Štefan Tóbik bol takpovediac mojím predchodcom a ja som bol zas jeho nasledovníkom, lebo som tridsať rokov pôsobil na katedre slovenského jazyka a vyučoval som dialektológiu, ktorá sa stala mojou srdcovou záležitosťou.“

Skôr však, než docent Bartko začal vyučovať na Filozofickej fakulte v Prešove Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, pôsobil v Brezne, kde pracoval ako stredoškolský profesor slovenského jazyka a literatúry od roku 1958 až do 15. marca 1970. Popri pedagogickej činnosti sa venoval mimoškolským aktivitám, vychovával mladé recitátorské talenty a pripravoval rôzne kultúrne a literárne programy. Jeho iniciatíva viedla v roku 1960 k vzniku Horehronského múzea v Brezne. Ako člen muzeálnej rady sa podieľal na príprave a realizácii kultúrnych podujatí venovaných významným osobnostiam a udalostiam s dôrazom na literárne tradície Brezna. Spolu s Ladislavom Šimonom, slovenským básnikom, literárnym vedcom a germanistom, založil prestížnu celoslovenskú súťaž Chalupkovo Brezno, ktorá sa postupne stala prehliadkou umeleckej tvorivosti pedagogických pracovníkov.

V Brezne Bartko inicioval a spoluorganizoval vedecké konferencie o Františkovi Švantnerovi, Jánovi Chalupkovi a Gustávovi Kazimírovi Zechenterovi-Lasko-

merskom a editoval vedecké zborníky z týchto konferencií. Je spoluautorom monografií *Brezno sedemstoročné* (1965) a *Brezno v premenách času* (2005). V roku 1999 mu za jeho aktivity a kultúrny prínos mestu bola udelená Cena primátora Brezna a v roku 2005 získal titul Čestný občan Brezna.

Od roku 1970 začal pracovať na prešovskom pracovisku Literárnovedného ústavu SAV a o rok neskôr (1971) prešiel na spomínanú Filozofickú fakultu UPJŠ. Spočiatku vyučoval dejiny staršej slovenskej literatúry,¹ následne sa však pedagogicky začal venovať jazykovedným disciplínam. Prednášal a viedol semináre z dialektológie a dejín spisovnej slovenčiny, ale pripravoval aj recitátorov pre súťaž Akademický Prešov. Na Filozofickej fakulte Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Prešove, neskôr premenovanej na Filozofickú fakultu Prešovskej univerzity v Prešove pôsobil do roku 2000. Počas tohto obdobia konzultoval viac ako sedemdesiat diplomových prác, posudzoval rigorózne a dizertačné práce a organizoval medzinárodné dialektologické a literárnovedné konferencie. Bol jazykovým redaktorom desiatok odborných publikácií a editorom vedeckých zborníkov.

Po odchode do dôchodku pôsobil na rôznych iných univerzitách, na Filologickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, Fakulte výtvarných umení Akadémie umení v Banskej Bystrici, Technickej univerzite v Košiciach, Filozofickej fakulte UPJŠ v Košiciach, Žilinskej univerzite a Katolíckej univerzite v Ružomberku.

V súlade so svojou pedagogickou orientáciou aj vo vedeckej práci prešiel od dejín literatúry k lingvistike a naplno sa venoval predovšetkým výskumu nárečí, hlavne rodného Abova.

„Keď som sa na dialektológiu dal, tak som sa tešil, že preskúmam svoju rodnú oblasť, okolie Košíc smerom dolu k maďarským hraniciam. Na rozdiel od Šariša a Spiša, čiastočne Zemplína, Abov nebol preskúmaný, nuž som si povedal, že je to trochu aj moja povinnosť, pretože nárečie u nás je veľmi zaujímavé.

Napríklad my, staršia generácia, sme v mojej rodnej obci nazývali ženícha a mladuchu ,pan mlodi‘ a ,pani mloda‘. Na prvé počutie cítite, že to sú polonizmy. Ale ako to v Trstenom pri Hornáde pri maďarskej hranici? Keby som aj nenašiel žiaden písomný doklad, bezpečne a nespochybniteľne poviem – ,pana mlodeho‘ a ,pani mlodu‘ tam musel niekto doniesť, a nie vtáčiky, nie dážd, ale ľudia. Našťastie sa dá dokázať, že na začiatku 18. storočia bola moja dedina značne vyludnená a to bolo obdobie, keď zemepáni doslova kradli ľudí a nahovárali ich, aby z iných oblastí, kde bolo ľudí viac, prišli na ich územie. Za päťdesiat rokov sa obec znova zaľudnila obyvateľstvom od severu, no a toto obyvateľstvo donieslo ,pana mlodeho‘ a ,pani mlodu‘. Dnes stredná a mladšia generácia už nehovorí ,pan mlodi‘ a ,pani mloda‘, ale len ,mladi‘ a ,mlada‘.“

---

¹ Do tohto i predchádzajúceho tvorivého obdobia spadajú jeho štúdie, ako napr. *Integračné snahy Antona Prídavka v medzivojnovom období* (1971); *Človek František Švantner. (Príspevok k charakteristike Švantnerovej osobnosti.)* (1972); *K biografii Jána Chalupku* (1973).

V rámci Bartkových dialektologických výskumov možno spomenúť niekoľko zásadných vedeckých štúdií, ktoré doplnili absentujúce informácie o abovských nárečiach, napr. *Niektoré otázky odrazu maďarsko-slovenských jazykových kontaktov v chotárných názvoch južného Abova* (1976); *Z tvaroslovia nárečia obce Trstené pri Hornáde v južnom Above* (1978); *Odras slovensko-maďarských jazykových kontaktov v antroponymii južného Abova* (1980b); *K charakteristike abovských nárečí* (1983a); *K problematike slovensko-maďarskej interferencie v abovských nárečiach* (1983f); *O pôvode a územnej diferenciacii slovnej zásoby abovských nárečí* (1987a); *Z juhoabovskej nárečovej lexiky* (1990b); *Abovské a spišské nárečia* (1997). Abovským nárečiam sa prirodzene venoval aj v rigorózsnej práci *Slovník a stručná charakteristika nárečia obce Trstené pri Hornáde v južnom Above* (1974) a v kandidátskej dizertačnej práci *Abovské nárečia (ich charakter a miesto medzi ostatnými východoslovenskými nárečiami)* (1982).

Okrem rodného Abova sa jubilant parciálne venoval aj nárečiu na Spiši, Šariši či v Gemeri. V Slovenskom rozhlase sa zas v relácii *Zahrajte mi túto...* dlhé roky aktívne podieľal na propagácii východoslovenských nárečí a dialektológie:

„V prípade používania nárečí môžeme v súčasnosti u ľudí zaznamenať viacero prístupov. Na jednom konci je preceňovanie nárečí a na druhom zasa ich vyložená ignorácia. Ani jeden z týchto prístupov však nie je správny. Nárečia sú jednou z dvoch základných foriem národného jazyka. Národný jazyk je jazyk istého národa a národného spoločenstva a my sme národ najmä zásluhou uzákonenia štúrovskej spisovnej slovenčiny, lebo až v nej máme tvorenú svoju národnú slovenskú umeleckú literatúru, vedeckú spisbu, v tom jazyku máme kreovanú svoju kultúru. Jedna forma je spisovný jazyk a druhá forma sú nárečia, medzi nimi je množstvo rozdielov ale jeden spoločný znak – sú to len dve formy toho istého národného jazyka. Mal som však jedného priateľa, ktorý tvrdil, že jeho nárečie je najdokonalejšie, najkrajšie a neuznával spisovnú slovenčinu. To jednoducho nejde! Spisovná slovenčina je z hľadiska uplatnenia sa človeka v spoločnosti tá dôležitejšia forma. Jediná je vo svojom vývine usmerňovaná, kodifikovaná, teda je jednotná a jasná. Známa je prakticky najširšiemu okruhu občanov, príslušníkov daného národa. Spisovný jazyk nemožno hockde nahradiť nárečím. Nárečie oddávna slúžilo na bežnú komunikáciu v súkromí. Povieme napríklad: ‚Co robíš?‘, ‚Dze idzeš?‘, ‚Keľo to stalo?‘, ale v nárečí nemožno napísať žiadosť, v nárečí nemožno napísať vedeckú štúdiu, pretože vedecká disciplína sa vedeckou disciplínou stane až vtedy, keď má svoj terminologický aparát. Prídete však na jeden ‚valal‘ a tam ‚hutoria‘ tak, prídete na druhý valal a už hovoria inak. Nárečia sa vyvíjali úplne spontánne, neviazane. Vplývalo na nich množstvo všakovských podnetov a menili sa aj ich vnútorné zákonitosti, takže nárečia sú kronikou svojich nositeľov.“

Hoci L. Bartko upozorňuje na prestížne postavenie spisovnej slovenčiny v spoločnosti, ako dialektológ neuznáva názory, ktoré by tvrdili, že slovenské dialekty

pomaly, ale isto zanikajú. Toto jeho presvedčenie môžeme dokumentovať citátom z rozhovoru s Júliou Kučerovou (2010), ktorá si ho ako osobnosť slovenskej jazykovedy vybrala pre svoju bakalársku prácu:

„V čase mojich vysokoškolských štúdií sa občas spomínalo, že nárečia rýchlo vymiznú. Vtedy sa vychádzalo zo skutočnosti, že na našich dedinách naozaj dochádza k veľkým spoločensko-sociálnym zmenám, ku kolektivizácii, nárastu vzdelanosti, odchádzaniu dedinského obyvateľstva za prácou do miest a podobne, tak sme tomu aj verili, no pravda je taká, že nárečia síce menia svoju podobu, ale s tým zánikom to také jednoduché nie je. Nárečia sú fenoménom, ktorý prežil stáročia, veď sa nie neoprávnene tvrdí, že slovenčina, žijúca dlhé stáročia v nárečiach, vlastne pomohla zachovať si našu slovenskú národnú identitu.“

V neskoršom období L. Bartko v rámci dialektologických výskumov spolupracoval s Nataliou Dzendzelivskou a Štefanom Liptákom. Spoločne participovali na dlhodobom výskume slovenských nárečí na Zakarpatskej Ukrajine. Tento výskum je vysoko cenený nielen na Slovensku, ale aj na Ukrajine, v Bielorusku a Poľsku. Ako výsledky danej spolupráce vznikli samostatné i spoločné vedecké štúdie, napr. *K charakteristike slovenských nárečí na Zakarpatskej Ukrajine* (Bartko – Dzendzelivská – Lipták 1998); *O doterajších výskumoch a niektorých morfológických osobitostiach nárečí Slovákov na Zakarpatskej Ukrajine* (1998b); *Niektoré osobitosti fungovania vlastných mien v nárečí Slovákov na Zakarpatskej Ukrajine* (1999); *Odras slovensko-ukrajinských jazykových kontaktov v toponymii zakarpatských Slovákov* (2000); *Príspevok k dejinám výskumu slovenských nárečí na Zakarpatskej Ukrajine a náčrt ďalších úloh tohto výskumu. (Od S. Cambela cez J. Dzendzelivského do 3. tisícročia)* (2001); *Slovenské nárečia na Zakarpatskej Ukrajine vo svetle jazykových kontaktov* (Bartko – Dzendzelivská – Lipták 2003); *Z výskumov ukrajinsko-slovenskej jazykovej interferencie v slovenských nárečiach na Zakarpatskej Ukrajine* (2003); *Z výskumov nárečí Slovákov na Zakarpatskej Ukrajine* (Bartko – Lipták 2003); *O doterajších výsledkoch a ďalších úlohách výskumu slovenských nárečí na Zakarpatskej Ukrajine* (Bartko – Lipták 2004); *Jazyk a jazyková situácia Slovákov na Ukrajine* (2005); *Jazyk Slovákov na Zakarpatskej Ukrajine v premenách času* (2009).

Významné sú autorove práce z dejín slovenského jazyka, ktoré napríklad objasňujú používanie poľštiny na východnom Slovensku (1990a), prípadne sú venované bernolákovčine na východnom Slovensku (1992). Zaoberal sa tiež osobnosťami slovenskej histórie, jazykovedy a literatúry, ako boli Ján Francisci-Rimavský (*Ján Francisci-Rimavský a spisovná slovenčina* [1980a]), Ján Botto (*Básnické začiatky Jána Bottu a štúrovská slovenčina* [1983b]), Pavol Jozef Šafárik (*Doterajšie výskumy Šafárikovho jazykovedného diela a školská prax* [1989]), Pavol Jozef Šafárik a začiatky slovenskej dialektológie [1992]), Ján Chalupka (*Ján Chalup-*

ka a spisovná slovenčina [1991]), Karol Kuzmány (*Karol Kuzmány, slovenčina a Matica slovenská* [1997], *Karol Kuzmány v dejinách spisovnej slovenčiny* [1997]) či Tobiáš Masník (*Pramene a charakter Masníkovej Zprávy písma slovenského* [1985], *Masníkova Zpráva písma slovenského – prvá jazyková príručka češtiny na Slovensku* [1998a]).

Nemožno nespomenúť ani Bartkove onomastické práce: *Mená postáv v literárnom diele G. K. Zechentera-Laskomerského* (1974); *Mená literárnych postáv v prózach Ludovíta Kubániho* (1983d); *O hydronymii v povodí hornej Bodvy* (1983e); *Slová maďarského pôvodu ako lexikálny základ mikrotoponymie na východnom Slovensku* (1987b); *O vplyve uhorského kancelárskeho úzu na domáce podoby slovenských rodných mien a na ich fungovanie v komunikácii* (2003); *O menách literárnych postáv v prózach Antona Prídavka* (2005).

L. Bartko sa venoval aj kultúre jazyka a jeho propagácii v médiách, zároveň je členom prešovskej názvoslovnej komisie a prispieva k tomu, aby nové názvy ulíc a verejných priestranstiev v Prešove a Prešovskom okrese spĺňali kritérium jazykovej správnosti.

Jubilant bol dlhoročným funkcionárom Matice slovenskej, kde zastával rôzne posty vrátane predsedu Miestneho odboru Matice slovenskej v Prešove. Od roku 2000 je členom jazykovej sekcie vedeckej rady Národného inštitútu slovenského jazyka a literatúry Matice slovenskej a bol členom Ústrednej jazykovej rady Ministerstva kultúry SR. Bol predsedom okresného a krajského poradného zboru pre umelecký prednes a porotcom celoslovenských súťaží. V rozhovore vysoko ocenil svoju činnosť v rámci Jazykového odboru Matice slovenskej:

„Jazykový odbor Matice slovenskej je záujmový odbor. Po roku 1990 sa realizovalo tretie oživenie činnosti Matice slovenskej, spolu s tým sa oživila činnosť členskej základne a oživil sa aj miestne odbory, ktoré pracujú na regionálnom princípe. V tomto období svoju činnosť obnovili aj záujmové odbory, v ktorých sa stretávame z celého Slovenska podľa jednotlivých vedných oblastí. Obnovil sa napríklad Historický a Etnografický odbor a v roku 1992 roku sme obnovili Jazykový odbor Matice slovenskej. Bol som v prípravnom výbore a na danom obnovujúcom zhromaždení som mal tú česť predniesť programové tézy. Hlavnou úlohou Jazykového odboru Matice slovenskej by mala byť popularizácia výsledkov vedeckých výskumov nášho jazyka, realizácia prednášok a besied, pripomínanie si výročí rôznych udalostí z dejín nášho jazyka a propagácia výročia slovenských osobností.“

Ladislav Bartko svojou činnosťou prispel k rozvoju jazykovedy a kultúry na Slovensku, za čo bol ocenený viacerými vyznamenaniami. Z mnohých môžeme uviesť aspoň Pamätnú plaketu Slovenského národného literárneho múzea Matice slovenskej (1994), Pamätnú medailu Matice slovenskej (1995), Pamätnú medailu Štefana Moyzesa (1998), Pamätnú medailu Matice slovenskej – medaila sv. Cyrila

a sv. Metoda (1999), Veľkú medailu sv. Gorazda (2002), Zlatú medailu Cyrila a Metoda (2009), Zlatú medailu Matice slovenskej (2014). V roku 2023 na Sneme v Martine získal Mimoriadnu cenu Matice slovenskej za dlhoročnú činnosť pri napĺňaní programu MS.

Vážený pán docent, milý Lacko, dovoľ mi, aby som Ti v mene svojom, ako aj v mene Tvojho bývalého pracoviska, Katedry slovenského jazyka a literatúry, dnes Inštitútu slovakistiky a mediálnych štúdií Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove, zaželel k tvojmu nádhernému jubileu predovšetkým veľa zdravia a mnoho síl. Verím, že sa budeme spolu stretávať ešte mnoho rokov a Tvoju storočnicu oslávime, ako inak, konferenciou.

Ad multos annos!

Literatúra

- ALBERTY, J. a kol. (1965): *Brezno sedemstoročné*. Banská Bystrica: Pre Mestský národný výbor v Brezne vyd. Stredoslovenské vydavateľstvo.
- BARTKO, L. (1971): Integračné snahy Antona Prídavka v medzivojnovom období. In: Eliáš, M. (ed.): *Východné Slovensko v literárnych dejinách. Materiály z vedeckej konferencie o účasti východného Slovenska v dejinách slovenskej literatúry, ktorú usporiadala Filozofická fakulta UPJŠ v Prešove v spolupráci s Ústavom slovenskej literatúry SAV v Bratislave a Maticou slovenskou v Martine v dňoch 28.-29. septembra 1970. Konferencia sa konala k 100. výročiu vydania almanachu Napred*. Martin: Matica slovenská, 87 – 94.
- BARTKO, L. (1972): Človek František Švantner. (Príspevok k charakteristike Švantnerovej osobnosti.) In: Bartko, L. (ed.): *František Švantner. Život a dielo 1912 – 1950. Zborník príspevkov z vedeckej konferencie v Brezne v dňoch 9.-10. októbra 1970*. Martin: Osveta, 118 – 129.
- BARTKO, L. (1973): K biografii Jána Chalupku. In: Bartko, L. (ed.): *Ján Chalupka. 1871 – 1971. Zborník materiálov z vedeckej konferencie v dňoch 16. – 17. apríla 1971 v Brezne, usporiadanej pri príležitosti 100. výročia úmrtia*. Martin: Matica slovenská, 110 – 121.
- BARTKO, L. (1976): Niektoré otázky odrazu maďarsko-slovenských jazykových kontaktov v chotárných názvoch južného Abova. In: Majtán, M. (ed.): *VI. slovenská onomastická konferencia. Nitra 4. – 6. apríla 1974. Zborník materiálov*. Bratislava: Veda, 165 – 170.
- BARTKO, L. (1977): Mená postáv v literárnom diele G. K. Zechentera-Laskomerského. In: Bartko, L. (ed.): *G. K. Zechenter-Laskomerský. Život a dielo. 1824 – 1908. Zborník materiálov z vedeckej konferencie v Brezne 6. – 7. novembra 1974*. Košice: Východoslovenské vydavateľstvo, 151 – 158.
- BARTKO, L. (1978): Z tvaroslovia nárečia obce Trstené pri Hornáde v južnom Above. In: Michnovič, I. (ed.): *Nové obzory. Spoločenskovedný zborník východného Slovenska. 20*. Košice, Východoslovenské vydavateľstvo, 337 – 353.
- BARTKO, L. (1980a): Ján Francisci-Rimavský a spisovná slovenčina. In: Bolfík, J. (ed.): *Literárne postavy Gemera. 3. Janko Francisci-Rimavský. Materiály z vedeckej konferencie o jeho živote a diele v dňoch 6. a 7. mája 1977 v Levoči*. Martin: Osveta, 156 – 164.
- BARTKO, L. (1980b): Odraz slovensko-maďarských jazykových kontaktov v antroponymii južného Abova. In: Majtán, M. (ed.): *Spoločenské fungovanie vlastných mien. VII. slovenská onomastická konferencia. (Zemplínska šírava 20. – 24. septembra 1976.) Zborník materiálov*. Bratislava: Veda, 233 – 237.

- BARTKO, L. (1983a): K charakteristike abovských nářečí. In: Michnovič, I. (ed.): *Nové obzory. Spoločenskovedný zborník východného Slovenska*. 25. Košice: Východoslovenské vydavateľstvo, 253 – 265.
- BARTKO, L. (1983b): Básnické začiatky Jána Bottu a štúrovská slovenčina. In: Bolfík, J. (ed.): *Ján Botto – život a dielo. Materiály z vedeckej konferencie „Ján Botto – život a dielo“ v dňoch 11. a 12. mája 1979 v Levoči*. Rimavská Sobota: Gemerská vlastivedná spoločnosť, 235 – 248.
- BARTKO, L. (1983c): Účasť Sama Chalupku na vzniku a počiatočnom rozvoji štúrovej slovenčiny. In: Borguľová, J. (ed.): *Samo Chalupka. 1812-1863. Zborník materiálov z vedeckej konferencie. Krpáčovo 4. – 5. mája 1983*. Bratislava: ERPO, 237 – 250.
- BARTKO, L. (1983d): Mená literárnych postáv v prózach Ľudovíta Kubániho. In: *Slovenská reč*, 48/2, 76 – 84.
- BARTKO, L. (1983e): O hydronymii v povodí hornej Bodvy. In: Majtán, M. (ed.): *VIII. slovenská onomastická konferencia. Banská Bystrica – Dedinky 2. – 6. júna 1980. Zborník materiálov*. Bratislava – Banská Bystrica – Prešov: Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV – Pedagogická fakulta v Banskej Bystrici – Pedagogická fakulta Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Prešove, 174 – 185.
- BARTKO, L. (1983f): K problematike slovensko-maďarskej interferencie v abovských nářečiach. In: *Zápisník slovenského jazykovedca*, II/1, 5 – 7.
- BARTKO, L. (1985): Pramene a charakter Masníkovej Zprávy písma slovenského. In: Porák, J. (ed.): *Práce z dějin slavistiky. 10. Starší české, slovenské a slovanské mluvnice*. Praha: Univerzita Karlova, 167 – 177.
- BARTKO, L. (1987a): O pôvode a územnej diferenciacii slovnej zásoby abovských nářečí. In: Ripka, I. (ed.): *Jazykovedné štúdie. 21. Dialektológia*. Bratislava: Veda, 94 – 105.
- BARTKO, L. (1987b): Slová maďarského pôvodu ako lexikálny základ mikrotoponymie na východnom Slovensku. In: Majtán, M. (ed.): *IX. slovenská onomastická konferencia. Nitra 26. – 28. júna 1985. Zborník referátov*. Bratislava: Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV, 166 – 171.
- BARTKO, L. (1989): Doterajšie výskumy Šafárikovho jazykovedného diela a školská prax. In: Sedlák, I. (ed.): *Pavol Jozef Šafárik a slovenské národné obrodenie. Zborník z konferencie*. Martin: Matica slovenská, 244 – 250.
- BARTKO, L. (1990a): O používaní poľštiny na východnom Slovensku v 16. – 18. storočí. In: Kamińska, M. (ed.): *Acta Universitatis Lodzianis. Folia Linguistica. 23. Polszczyzna średniowieczna i renesansowa*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 15 – 120.
- BARTKO, L. (1990b): Z juhoabovskej nářečovej lexiky. In: Michnovič, I. (ed.): *Nové obzory. Spoločenskovedný zborník východného Slovenska*. 31. Košice: Východoslovenské vydavateľstvo, 181 – 212.
- BARTKO, L. (1991): Ján Chalupka a spisovná slovenčina. In: Borguľová, J. (ed.): *Ján Chalupka. 1791 – 1871. Slovenský Európan od Hrona*. Banská Bystrica: Literárne a hudobné múzeum a Ministerstvo školstva, mládeže a športu SR, 39 – 47.
- BARTKO, L. (1991/1992): Pavol Jozef Šafárik a začiatky slovenskej dialektológie. In: *Slovenský jazyk a literatúra v škole*, 38/6, 252 – 255.
- BARTKO, L. (1992): Bernolákovčina na východnom Slovensku. In: Chovan, J. – Majtán, M. (eds.): *Pamätnica Antona Bernoláka*. Martin: Matica slovenská, 166 – 170.
- BARTKO, L. (1993): Pavol Jozef Šafárik a začiatky slovenskej dialektológie. In: Petrus, P. et al. (eds.): *Pavol Jozef Šafárik v slovenskej a českej slavistike. Zborník venovaný XI. medzinárodnému zjazdu slavistov v Bratislave. (Acta Facultatis Philosophicae Universitatis Šafaricanae. Literárnovedný zborník. 10 / Jazykovedný zborník. 11 / Historický zborník. 4. 1993.)* Košice: Východoslovenské vydavateľstvo, 197 – 202.
- BARTKO, L. (1997): Abovské a spišské nářečia. In: Mlacek, J. (ed.): *Studia Academica Slovaca. 26. Prednášky XXXIII. letného seminára slovenského jazyka a kultúry*. Bratislava: Stimul – Centrum informatiky a vzdelávania FF UK, 198 – 205.

- BARTKO, L. (1998a): Masníkova Zpráva písma slovenského – prvá jazyková príručka češtiny na Slovensku. In: Doruľa, J. (ed.): *Obdobie protireformácie v dejinách slovenskej kultúry z hľadiska stredoeurópskeho kontextu (z príležitosti 300. výročia úmrtia Tobiáša Masníka)*. Bratislava: Slavistický kabinet SAV, 142 – 156.
- BARTKO, L. (1998b): O doterajších výskumoch a niektorých morfológických osobitostiach nárečí Slovákov na Zakarpatskej Ukrajine. In: Čáni, L. (ed.): *Slováci na Zakarpatskej Ukrajine. Zborník materiálov z odborného seminára konaného v Bratislave 19. XII. 1997*. Bratislava: Dom zahraničných Slovákov, 29 – 39.
- BARTKO, L. (1999): Niektoré osobitosti fungovania vlastných mien v nárečí Slovákov na Zakarpatskej Ukrajine. In: Abramov, Z. – Dacewicz, L. (eds.): *Nazewnictwo na Pograniczach Etniczno-językowych. Materiały z międzynarodowej Konferencji Onomastycznej. Białystok-Supraśl 26 – 27 X 1998. Studia slawistyczne. I*. Białystok: Uniwersytet w Białymstoku, Instytut Filologii Wschodniosłowiańskiej, 17 – 20.
- BARTKO, L. (2000): Odras slovensko-ukrajinských jazykových kontaktov v toponymii zakarpatských Slovákov. In: Doruľa, J. (ed.): *Slovensko-rusínsko-ukrajinské vzťahy od obrodzenia po súčasnosť*. Bratislava: Slavistický kabinet SAV, 169 – 181.
- BARTKO, L. (2001): Príspevok k dejinám výskumu slovenských nárečí na Zakarpatskej Ukrajine a náčrt ďalších úloh tohto výskumu. (Od S. Cambela cez J. Dzendzelivského do 3. tisícročia.) In: *Ukrajinske i slovjanske movoznavstvo. Sučasni problemy movoznavstva ta literaturoznavstva. Mižnarodna konferencija na čest' 80-riččja profesora Osipa Dzendzelivskoho. Zbirnyk naukovych prac. 4*. Užhorod: Ministerstvo osvity i nauky Ukrajiny – Užhorodskij nacional'nyj universytet, 82 – 87.
- BARTKO, L. (2003a): O vplyve uhorského kancelárskeho úzu na domáce podoby slovenských rodných mien a na ich fungovanie v komunikácii. In: Žigo, P. – Majtán, M. (eds.): *Vlastné meno v komunikácii. 15. slovenská onomastická konferencia. Bratislava 6. – 7. septembra 2002. Zborník referátov*. Bratislava: Veda, 279 – 282.
- BARTKO, L. (2003b): Z výskumov ukrajinsko-slovenskej jazykovej interferencie v slovenských nárečiach na Zakarpatskej Ukrajine. In: Babotová, L. – Kredátusová, J. (eds.): *Slovensko-ukrajinské vzťahy v oblasti jazyka, literatúry, histórie a kultúry. Zborník materiálov z medzinárodnej vedeckej konferencie, ktorá sa konala 12. – 13. septembra 2002 v Prešove. Acta Facultatis Philosophicae Universitatis Prešoviensis. Slavistický zborník. 4. (AFPhUP 91/173)*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, 53 – 62.
- BARTKO, L. (2005): O menách literárnych postáv v prózach Antona Prídavka. In: *Slovenská reč*, 70/1 – 2, 16 – 25.
- BARTKO, L. (2007): O vplyve uhorského kancelárskeho úzu na domáce podoby slovenských rodných mien a na ich fungovanie v komunikácii. In: Považaj, M. – Žigo, P. (eds.): *Súradnice súčasnej onomastiky. Zborník materiálov zo 16. slovenskej onomastickej konferencie*. Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied – Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra, 92 – 95.
- BARTKO, L. (2009): Jazyk Slovákov na Zakarpatskej Ukrajine v premenách času. In: Čizmarová, M. (ed.): *Ukrajínistika v slovanskom kontexte na začiatku nového tisícročia. Jazykovedný zborník vedeckých štúdií venovaný životnému jubileu doc. PhDr. Zuzany Hanudelovej, CSc.* Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, 92 – 104.
- BARTKO, L. – DZENDZELIVSKÁ, N. – LIPTÁK, Š. (1998): K charakteristike slovenských nárečí na Zakarpatskej Ukrajine. In: *Slavica Slovaca*, 33/1, 3 – 17.
- BARTKO, L. – DZENDZELIVSKÁ, N. – LIPTÁK, Š. (2003): Slovenské nárečia na Zakarpatskej Ukrajine vo svetle jazykových kontaktov. In: Doruľa, J. (ed.): *XIII. medzinárodný zjazd slavistov v Lubľane. Príspevky slovenských slavistov*. Bratislava: Slovenský komitét slavistov – Slavistický kabinet SAV, 49 – 69.
- BARTKO, L. – LIPTÁK, Š. (2003): Z výskumov nárečí Slovákov na Zakarpatskej Ukrajine. In: Bajanič, S. – Dend'urová-Tapalagová, V. (eds.): *Slováci v zahraničí. 20*. Martin: Matica slovenská, 9 – 29.

- BARTKO, L. – LIPTÁK, Š. (2004): O doterajších výsledkoch a ďalších úlohách výskumu slovenských nárečí na Zakarpatskej Ukrajine. In: Žigo, P. – Matejko, L. (eds.): *BraSlav. 2. Zborník z medzinárodnej slavistickej konferencie, konanej na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave dňa 13. a 14. novembra 2003*. Bratislava: Kartprint, 221 – 227.
- KARPINSKÝ, P. (2020): Život a dielo Ladislava Bartka. In: Karpinský, P. – Perovská, V. (eds.): *Variety jazyka a jazykovedy. K východoslovenským nárečiam v minulosti a dnes. (Na počesť doc. PhDr. Ladislava Bartka, CSc.)*. Fintice: FACE – Fórum alternatívnej kultúry a vzdelávania, 6 – 11.
- KUČEROVÁ, J. (2010): *Osobnosť a jazykovedné dielo Ladislava Bartka*. [Bakalárska práca.] Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove.
- ŠTULAJTEROVÁ, A. – WEIS, J. a kol. (2005): *Brezno v premenách času*. Banská Bystrica: Štúdio Harmony.

Internetové zdroje

- ^[1] FECIKOVÁ, A. – BARTKO, L. (2014): *Portréty. Ladislav Bartko – jazykovedec*. Dostupné na: <https://www.rtvs.sk/radio/archiv/1648/55115> (cit. 28. 5. 2024).

Peter Karpinský

Prešovská univerzita v Prešove, Filozofická fakulta

Ul. 17. novembra 1, 080 78 Prešov

E-mail: peter.karpinsky@unipo.sk

ORCID 0000-0002-8263-6912